

ÁRSFRÁGREIÐING 2021
GRANSKING

FRÓÐSKAPARSETUR
FØROYA

INNIHALDSYVIRLIT

OKKUM TØRVAR VISJÓNIR FYRI FØROYSKA GRANSKING	4
VÍSINDALIGA TILGONGDIN	5
GRANSKINGAR- OG FRAMTAKSEINDIN	6
PURE FAROE ISLANDS	6
BYGNAÐUR OG DEILDIR Á SETRINUM	7
DEILDIN FYRI HEILSU- OG SJÚKRARØKTARVÍSINDI	10
KORONAGRANSKING TIL FRAMA FYRI OKKUM ØLL	11
FØROYAMÁLSDEILDIN	11
FLEIRMÆLI Í FØROYUM	13
NÁMSVÍSINDADEILDIN	13
ARKTISK SAMBOND STYRKJAST VIÐ CONNECTED	14
NÁTTÚRUVÍSINDADEILDIN	15
VINNU-PH.D. BYGGIR BRÝR MILLUM UNIVERSITET OG VINNU	16
SØGU- OG SAMFELAGSDEILDIN	16
KYNSJAVNSTØÐA Í ARKTIS	17
AKADEMISK STARVSFÓLK Á FRÓÐSKAPARSETRI FØROYA	18
VÍSINDALIGAR ÚTGÁVUR	20
UMSÓKNIR UM GRANSKINGARSTUÐUL	22
PH.D.-LESANDI Á SETRINUM	23
PH.D.-NETVERKIÐ OG -RÁÐIÐ	25
SAMANUMTØKA	26

OKKUM TØRVAR VISJÓNIR FYRI FØROYSKA GRANSKING

Magni Mohr, professari og prorektari fyri gransking á Fróðskaparsetri Føroya.

“Vísindi eru í nógv størri mun ein hugsanarháttur enn eitt savn av vitan”, segði amerikanski stjørnufrøðingurin, Carl Sagan sáli.

Útsøgnin er áhugaverd í dagsins samfelag, har vitan er til taks fyri tey flestu, men megna øll at gagnnýta hana?

Vit liva í serstøkum tíðum, har vitan og sjálvur sannleikin javnan stendur fyri skotum. Vísindaliga grundað vitan verður javnan sett upp ímóti sjálgjærdari veruleikafatan, sum í ólukkumát trívist í krókum á netinum. Er talan um globala upphiting, kostráð, koppsetingar og enntá sjálvan uppruna menniskjans og lívsins, so verður spurningur settur við serfrøðina, granskingina og tær vælprógvaðu vitanarvarðar, sum vísindini hava laðað eftir áralanga gransking.

Tað er sunt at liva í einum kritiskum samfelag, har áhugi er fyri vísindaligum spurdómum, og har fólk hugsa sjálvstøðugt. Hetta er eisini ein fólkaræðilig grundregla. Tað er eisini gott fyri vísindini at fáa mótspæl, men so er umráðandi, at mótspælið eisini lýkur somu kritisku dygdarkrøv, sum vísindini gera. Ongastaðni í samfelagnum er kritiska tilgongdin so rúgvismikil og neyv, sum millum vísindafólkini sjálv, tá nýggj vitan verður til.

Tey vísindaatfinningarsomu eiga tí at seta líknandi kritisk krøv til sín sjálgjærda veruleika og tilvildarlugu meiningar, sum flóta á alnótini. Vísindalig vitan eigur grundleggjandi at raðfestast hægri enn meiningar hjá einstaklingum ella bólkum, sum ikki hava verið ígjøgnum somu kritisku og óheftu kvørn, sum granskingin má ígjøgnum.

Vitan hevur altíð verið neyðug hjá okkum menniskjum. Heimssøgan er full av ræðudómum um avleiðingar, tá politisk ella átrúnalig ideologi, persónlig fatan og falsvitan

verður tikin fram um ta vísindaligu grundaðu vitanina. Nútíðin og framtíðin krevja eitt vitanarsamfelag, sum arbeiðir granskingargrundað, um vit skulu knógva teimum stóru avbjóðingunum, sum heimurin stríðist við, men eisini um vit skulu mennast menniskjaliga, sosialt, politiskt og búskaparliga.

Í Føroyum er Fróðskaparsetrið tann størsti vitanar-stovnurin, og hetta eigur í størri mun at gagnnýtast av føroyska samfelagnum. Orðaskiftið um Setrið ber ofta brá av, at Setrið skal útbúgva fólk til tørvin hjá føroyska samfelagnum, og tað er rætt, men tað útbúgvingarliga er bert helvtin av virkseminum hjá einum universiteti. Alt ov sjáldan verður kikarin yvirskipað settur á granskingina, sum eisini er grundarsteinurin undir universitetsfrálæru. Einstakar verkætlanir verða vanliga væl viðgjørðar í miðlunum, og hetta er gott, men ov drúgt er millum snapsarnar, tá talan er um, at politisku Føroyar vísa, at tær síggja móguleikarnar at gagnnýta ta ómetaliga fjølbroyttu serfrøðina, sum er á einum universiteti.

Á øllum granskingarøkjum á Fróðskaparsetrinum eru stór fet tikin seinasta árið, samfelagi og fólk at gagni. Hetta eru eisini øki, sum eru neyðug, skulu Føroyar vera kappingarførar við onnur framkomin lond, men hetta krevur, at landsins leiðarar í størri mun enn nú skilja og virða, at í einum vitanarsamfelagi verður arbeitt granskingargrundað og í samsvari við nýggja vitan.

Tí eftirlýsi eg betri samspæl millum føroyskar granskarar og politisku Føroyar, so at tann servitan, sum er á Fróðskaparsetrinum, í størri mun verður gagnnýtt at loysa sam-felagsavbjóðingar og at menna land okkara. Hetta kann bæði gerast beinleiðis við fleiri formligum mynduleika-tænastum sum t.d., at aðalráðini, kommunurnar og stovnar/fyritøkur kunnu seta granskarar, og tað kann

eisini gerast meira óbeinleiðis við at stuðla granskingar-verkætlanum, kanska serliga ph.d-verkætlanum á økjum, sum ráðini vilja hava størri innlit í ella raðfesta.

Føroyska universitetið er í stórari menning. Seinastu árin er Setrið ment til ein munandi meira professionellan stovn. Ein hópur av heilt nýggjum stuðulsfunktiónum eru mentar, herundir Granskingar- og framtakseindin, sum stuðlar undir granskingarmannagongdir og granskingarleiðreglur á Setrinum. Setrið stevnir tí á rætta kós móti skipanum, sum eru samanberiligar við tær, sum nýmótans universitet hava.

Á summum granskingarøkjum eru vit í dag við heilt frammi í heimselituni og kunnu javnt bjóða av við onnur framkomin lond. Men hesi øki eru sera viðkvom og ofta persónstreytað, tí vit eru so fá, og tí kunnu vit missa hetta á gólv, um vit ikki arbeiða burðardygt og heildarstrategiskt. Á summum økjum hava vit góðar móguleikar at menna sokallað “Centers of Excellency”, men hetta krevur støðu-fasta kós, og at vita, hvar vit ætla at vera um 10 ella 20 ár. Okkum tørvar visjónir fyri føroyska gransking. Onnur øki eru undir menning og krevja tískil stuðul og tíð fyri at vaksa seg sterk, meðan uppافتur onnur øki slett ikki eru ment enn.

VÍSINDALIGA TILGONGDIN

Tá eitt vísindaligt arbeiði verður gjørt, verður arbeitt við hypotesum, sum granskarin roynir at mótprógva, og her byrjar ein skipað kritisk tilgongd.

Tá hypotesan er sett fram, verður farið undir at royna at mótprógva hana. Her verða vísindaligar mannagongdir, sum eru væl eftirkannaðar, fylgdar til fulnar, og tá dátur ella empiri eru savnað saman, verða hesi greinað eftir skikkaðum og skipaðum leisti.

Eftir greiningararbeiðið verður farið at skriva vísindaliga grein, har granskarin kemur til tær niðurstøður, sum dáturnar loyva. Niðurstøðurnar verða eisini viðgjørðar kritiskt í mun til heimsbókmenturnar á økinum, sum granskað verður í, og síðani verður upprunaliga granskingarhypotesan mótprógvað ella prógvað.

Føroyska samfelagnum tørvar eina almenna granskingar-ætlan, sum verður stimbrað við fígging, sum er fleirfaldað samanbórið við ta upphædd, sum í dag er til taks, um vit skulu samanbera okkum við onnur framkomin lond. Og vit granskarar hava alstóran tørv á, at politisku Føroyar melda greitt út, hvat tær ætla við føroyskari gransking í einum heimi, sum broytist skjótari enn nakrantíð fyrr.

Vit kunnu ikki longur fyrireika okkum til dagin í dag, men mugu í nógv størri mun hyggja longur fram, og tað er júst tað, ið vísindini og granskingin gera.

Greinin verður so - um ritstjóratoymið av serfrøðingum í tí vísindaliga tíðarritinum metir, at hon lýkur strongu góðskukrøvini - send til viðgerðar ella review. Viðgerðina fremja tveir ella trýggir óheftir serfrøðingar á júst tí serstaka granskingarøkinum, og hesi skriva so eina langa kritiska frágreiðing við viðmerkingum um vísindaliga arbeiðið, háttarlagið, dygdina í tekstinum, og um tær framsettu niðurstøðurnar eru javnvigaðar samanbórið við, hvat dáturnar í veruleikanum vísa. Granskarin skal so svara kritisku viðmerkingunum og broyta greinina samsvarandi.

Um vísindaliga arbeiðið ikki er nóg haldgott, verður greinin ikki góðkend, og mangan skal granskarin gjøgnum fleiri viðgerðarumfør, áðrenn greinin sleppur gjøgnum nálaureygað. Tey sterku tíðarritini vísa aftur 85-90 prosent av øllum greinum, sum verða sendar inn, so bara tær stinnastu verða góðskustemplaðar.

GRANSKINGAR- OG FRAMTAKSEINDIN

Granskingar- og framtakseindin varð sett á stovn í 2020. Eindin hevur millum annað til endamáls at stuðla og vegleiða, tá granskarar skulu søkja um fígging til gransking. Eisini skal eindin styrkja um mannagongdir og førleikar at leiða, stuðla og vegleiða granskarum – serliga teimum, ið nýliga eru farnir í gongd.

Á øllum fimm deildunum á Setrinum virka deildargranskingarleiðarar sum bindilið millum deildirnar og Granskingar- og framtakseindina. Granskingarleiðararnir eru granskarar, ið hava ábyrgdina av at hava umsjón við granskingarøkinum á síni deild, og at ráðgeva eindini í sambandi við orðing og verkseting av innanhýsis reglugerðum og mannagongdum.

Í 2021 varð mannagongd fyrri umsókn um granskingarstuðul sett í verk á Setrinum. Mannagongdin skal tryggja, at allar umsóknir, ið verða sendar frá Setrinum, hava neyðuga fakliga og formliga góðsku, umframt at mannagongdin eisini tryggjar, at allar umsóknir verða umrøddar og góðkendar á viðkomandi deildum.

Granskarar á Setrinum sendu í 2021 40 umsóknir um stuðul. Flestar av teimum vórðu sendar til Granskingargrunnin undir Granskingarráðnum, harav fyra fingur fíggarligan stuðul. Harafturat gav samskiptið og samstarv millum Granskingar- og framtakseindina og Betri Stuðul eisini avkast í 2021, eftirsum at Betri Stuðul í 2021 veitti eina trivaliga stuðulsupphædd til fimm ymiskar granskingverkætlanir á Fróðskaparsetrinum.

Í 2020 vórðu mál sett fyrri granskingina á Setrinum. Ein av raðfestingunum fyrri tíðarskeiðið 2020-24 er, at 60 prosent av starvsfólkunum við granskingarskyldu skulu geva greinar út í javnlíkamettum ritum við hægst

tveimum ára millumbilum. Harafturat skulu 60 prosent av akademisku starvsfólkunum við hægst tveimum ára millumbilum verða við á umsóknum um uttanhýsis fígging av granskingarverkætlanum.

Granskingar- og framtakseindin stuðlar granskarum við at røkka ásettu málunum, og eindin hevur eisini til uppgávu at kunna leiðslu og stýrið Setursins um gongdina við at røkka ásettu málunum. Í 2021 varð týðandi leiðsluamboð sett í verk, PURE Faroe Islands, har allir granskarar á Setrinum hava ein vanga, har teir hava høvi at skráseta alt undirvísingar- og granskingarvirksemi. PURE Faroe Islands er tískil við til at gera tað munandi lættari at framleiða dagfjórðagstøl, tá tað ræður um ásettu málini, og gevur eisini leiðsluni á Setrinum møguleika at fylgja við í støðuni á stovninum viðvíkjandi aldri, útbúgvingarstøði og kynsbýti í starvsfólkahópinum, umframt at tað eisini er ber til at finna granskingarverkætlanir á Setrinum innan fyrri tey 17 heilsmálini hjá ST.

Granskingar- og framtakseindin hevur í 2021 arbeitt miðvíst við ph.d.-økinum á Fróðskaparsetrinum, og 2021 gjørdist eisini árið, har fyrsta ph.d.-ráðið á Fróðskaparsetri Føroya varð stovnað. Leingi hava ph.d.-lesandi á Setrinum ynskt sær betri skipaðar karmar, samanhald og samstarv. Ph.d.-ráðið hevur til uppgávu at hjálpa og stuðla upp undir yrkisligu og fakligu menningina hjá ph.d.-lesandi í Føroyum. Tað er ph.d.-ráðið, sum stjórnar ph.d.-netverkinum, og bæði ráð og netverk samstarva við Granskingar- og framtakseindina, sum hevur yvirskipaðu uppgávuna at menna og skipa ph.d.-økið og -virksemið á stovninum. Ph.d.-ráðið er mannað við ph.d.-lesandi á Setrinum, meðan ph.d.-netverkið fevnir um føroysk ph.d.-lesandi í Føroyum og uttanlands.

BYGNAÐUR OG DEILDIR Á SETRINUM

Stýrið er evsti myndugleiki og hevur ábyrgdina av virkseminum mótvegis landsstýrismanninum. Stýrið setur í starv og loysir úr starvi rektara, fyrisitingarstjóra og dekanar.

Á Setrinum eru fimm deildir, ið allar bjóða út útbúgvingar og fremja gransking í máli og bókmentum; náms- og undirvísingarfrøði; náttúruvísindum, tøkni, stóddfrøði; søgu-, samfelags-, búskapar- og lögfrøði; og sjúkrarøktarfrøði og heilsuvísindum (sí talvu 1).

Deildirnar eru ymiskar og halda til ymsastaðni í høvuðsstaðnum. Harafturat er starvsfólkabýtið eisini sera ymiskt. Tó eru deildirnar á hvør sín hátt við útbúgving og gransking við til at menna føroyingar og føroyska samfelagið.

PURE FAROE ISLANDS

PURE Faroe Islands er sýnisgluggin til umheimin og samfelagið her um granskingarvirksemið, ið fer fram í Føroyum og í samstarvi við stovnar uttanlands. Málið er at fáa granskarar á Fróðskaparsetrinum og hinum granskingarstovnunum í landinum at brúka hetta tíðarhóskandi amboðið fyrri at skapa gjøgnumskygni og styrkja støðuna hjá føroyskum granskarum á altjóða pallinum og skapa betri granskarasambond.

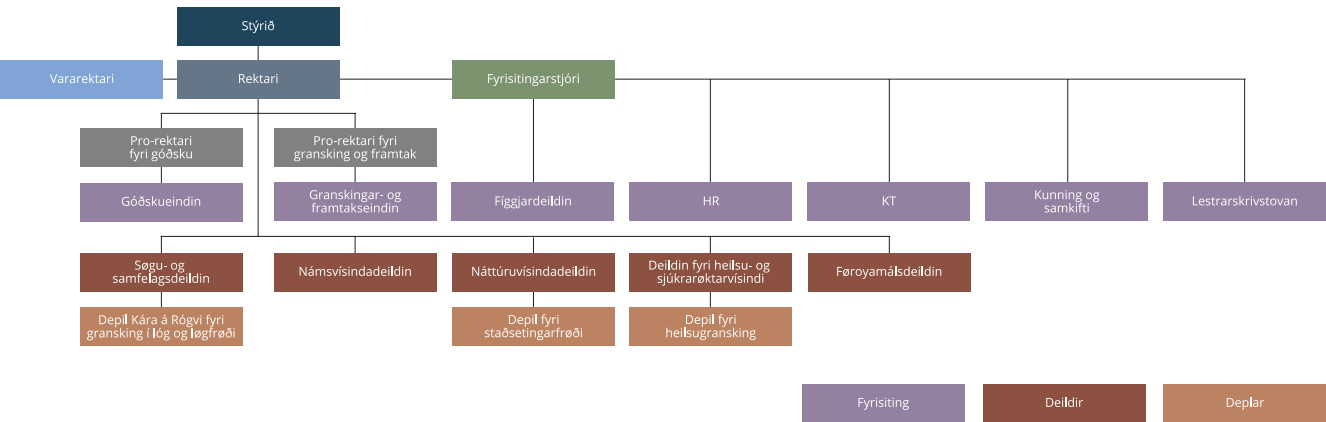
PURE-verkætlanin er samstarv millum Fróðskaparsetur Føroya, Granskingarráðið og Landsbókasavnið, og

samsvarar við málið hjá Setrinum um, at granskingin millum annað skal vera atkomulig hjá ikki-akademiska móttakarunum og almenninginum sum heild.

Granskarar á Setrinum hava ein vanga á PURE.fo, har til ber at fylgja við førleikum, útgávum og granskingarvirksemi teirra, eins og tað eisini ber til at fylgja við granskingarvirkseminum á deildunum hvør sær.

MYND 2: **BYGNAÐURIN Á FRÓÐSKAPARSETRI FØROYA**

UM SETRIÐ

Í 2021 starvaðust tilsamans 153 akademisk starvsfólk á Setrinum, ið góvu sítt íkast til bæði gransking og undirvísing. Harav vóru 27 adjungeraði starvsfólk og 18 ph.d.-lesandi (sí mynd 1).

Í 2021 høvdu 49 av akademisku starvsfólkunum granskingarskyldu. Hesi eru professarar, lektarar og adjunkar. Adademisku starvsfólkini, ið ikki hava granskingarskyldu, men sum undirvísa á ymisku út-búgvingunum á Setrinum, eru námslektarar, adjungerað og ph.d.-lesandi.

Samlaða talið av akademiskum starvsfólkum, sum í 2021 granskaðu og undirvístu á Setrinum, vaks við 16

prosentum, samanborið við 2020. Hetta tí, at nýggj starvsfólk í 2021 vórðu sett við fyrri starvsfólk, ið hava takka fyrri seg eftir drúgva tíð á Setrinum, men eisini tí, at tørvur er á fleiri undirvísarum, nú upptøkan av lesandi til sjúkrarøktarfrøði í 2021 varð økt til tveir flokkar um árið.

Fróðskaparsetrið bjóðar út 25 útbúgvingar á bachelor- og masterstigi á teimum fimm deildunum, umframt at Setrið eisini bjóðar út ískoytisútbúgvingar og stak- og ph.d.skeið.

1074 lesandi vóru í 2021 innskrivað til lestur á Fróðskaparsetur Føroya - harav 18 ph.d.-lesandi.

DEILD	HØVUÐSGRANSKINGARØKI
Námsvísindadeildin	Námsvísindi, inklusi3n og integrati3n, happing, nýtslugransking í føroyskum máli og málfrøði, støddfrøðilæring, orðatilfar hjá børnum
Føroyamálsdeildin	Málfrøði (harímillum sosiolingvistikk), bókmentavísindi, listfrøði
Deildin fyrri heilsu- og sjúkrarøktarvísindi	Sjúkrarøktarfrøði, epidemiologi, heilsuvísindi, geriatri, lívverkisfrøði, diabetes
Søgu- og samfelagsdeildin	Søga, antropologi, samfelagsfrøði, sosiologi, politikkur, búskaparfrøði, lögfrøði og gudfrøði
Náttúruvísindadeildin	Teldufrøði, verkfrøði og telduverkfrøði, lívfrøði, evnafrøði, staðsetingarfrøði, havmátingar og myndlar

TALVA 1: Talvan vísir høvuðsgranskingarøkini á teimum fimm deildunum á Setrinum.

DEILDIN FYRI HEILSU- OG SJÚKRARØKTARVÍSINDI

Maria Skaalum Petersen, ph.d. og lektari í heilsuvísindum, er granskingarleiðari á Deildini fyri heilsu- og sjúkrarøktarvísindi (DHS)

Útbúgving og gransking á Setrinum skal vera til vaksandi gagn fyri føroyska samfelagið, okkara nærmastu grannar og allan heimin. Soleiðis stendur í strategiætlan okkara, Mál og Mið 2020 – 2024, og hetta virka vit á DHS fyri.

Leiðslan á deildini hevur seinastu árin stímbrað undir gransking og hevur m.a. eggjað starvsfólki, sum hava hug og áræði, at fara undir gransking, umframt at talið á starvsfólki við granskingarførleikum er fleirfaldað seinastu árin.

Áherðsla er lögð á, hvussu týðningarmikið tað er, at deildin bæði stendur fyri dygdargóðari undirvísing, men sanniliga eisini gransking á høgum altjóða stigi. At hetta átak hevur borið frukt, sást greitt, tá 16 starvsfólk, harav sjei ph.d.-lesandi, lögdu fram um sína gransking á innanhýsis granskingartiltaki á deildini. Tað sæst eisini við, at onkur námslektari er farin undir ph.d.-lesnað, og aðrir takast við gransking burturav í eina tíð. Fýra ph.d.-lesandi fara at verja sína ph.d.-ritgerð í ár og væntandi verða minst trý nýgg ph.d.-lesandi innskrivað á DHS. Deildin samstarvar um gransking við Deildina fyri arbeiðs- og almannaheilsu, Ílegusavnið og Landssjúkrahúsið, umframt at deildin hevur sterk granskingarsamstørv út í heim.

Seinasta árið hevur ikki verið eins ávirkað av koronu-farsóttini, sum undanfarna ár, og granskingin hevur gingið meira ótarnað. Granskingarøkið á DHS er breitt. Evnini, sum granskað verða í, eru rættiliga ymisk og víðfevnd, t.d. sjúkrarøkt, arbeiðs- og ítróttarfysiologi, epidemiologi, sosialur ójavni, eldragransking, neurodegenerativar sjúkur, diabetes, sálarheilsa, matvanar, palliatióin o.a.

Ætlanin er komandi tíðina at styrkja granskingina á deildini, m.a. við granskingarbólkum, sum hava til endamáls at stímbra gransking og geva betri umstøður til sparring og samstarv á deildini. Ikki er tað bara í Føroyum, at áhugi er fyri granskingini á DHS. Herfyri var bretska sjónvarpsrásin, BBC, í Føroyum fyri at gera eina sending um føroyskan heilsufótbólt og ta gransking, sum Magni Mohr, professari, saman við øðrum hevur arbeitt við í fleiri ár.

UM DEILDINA FYRI HEILSU- OG SJÚKRARØKTARVÍSINDI

Deildin fyri heilsu- og sjúkrarøktarvísindii (DHS) heldur til í Sjóvinnuhúsinum á Vestaru Bryggju í Havn.

Í 2021 hava 36 akademisk starvsfólk starvast á deildini, harav fimm hava granskingarskyldu. Magni Mohr, ph.d. og professari í arbeiðs- og ítróttarfysiologi, er dekanur, og May-Britt Skoradal, ph.d. og námslektari í heilsuvísindum, er vara-dekanur. Á DHS er Maria Skaalum Petersen, ph.d. og lektari í heilsuvísindum, deildargranskingarleiðari.

DHS bjóðar út eina bachelor- og eina masterútbúgving. Eisini skipar deildin fyri serstøkum skeiðum á bachelor-, master- og ph.d.-stigi, og til ber at taka bæði ískoytis- og stak-skeið á DHS.

Í 2021 vóru 185 lesandi innskrivað til lestur á DHS.

KORONAGRANSKING TIL FRAMA FYRI OKKUM ØLL

Korona ávirkaði í 2021 flest allar føroyingar í størri og minni mun, og upp til fleiri ferðir vórðu vit øll noydd at broyta og tillaga okkara gerandisdag – alt eftir smittutølum og tilmælum frá myndugleikunum.

Granskarar á DHS stóðu í fremstu røð í dystinum at berjast niður koronu. Greiningar av koronu-hagtølum og nýggj gransking, framd av granskarum á DHS, vóru í stóran mun við til at mynda tey tilmæli, ið myndugleikarnir so hvørt kunngjørdu.

Upp til fleiri ferðir hava vit í almenna rúminum sæð og hoyrt Mariu Skaalum Petersen, ph.d. og lektara í heilsuvísindum, greina og greiða frá um nýggjastu tøl og gransking um koronu, og í september 2021 fekk Marnar Fríðheim Kristiansen, lækni og ph.d.-lesandi á DHS, ársins miðlaheiðursløn frá Granskingarráðnum fyri sítt áhaldandi arbeiði við at kunna almenningin um koronufarsóttina.

Dómsnevndin legði m.a. áherðslu á, at: *“Sjálvt um Marnar eins og onnur hevur verið fyri grovum atfinningum av ymiskum slag, m.a. hóttanum, so heldur hann fram við sínum arbeiði. Hann er áhaldandi í sínum arbeiði at vísa á týðningin av gransking og vísindum í einum heimi, har upplýsing, bæði góð og ring, ongantíð hevur verið so lætt atkomulig sum í dag. Og mangan er trupult hjá fólki at skilja ímillum.”*

Úrslitini koma tó ikki av sær sjálvum, og høvdu almennu og privatu Føroyar ikki stuðlað fíggarliga, er spurningurin,

hvat hevði borið til? Maria Skaalum Petersen sigur soleiðis: *“Stuðulin frá Granskingarráðnum hevur, saman við øðrum privatum fíggingarveitarum, verið avgerandi fyri koronugranskingina í Føroyum. Stuðulin var viðvirkandi til, at vit í Føroyum kundu vera við heilt frá byrjan og framleiða nýggja vitan um hesa tá so ókendu sjúku”.*

GRANSKING Á DEILDINA FYRI HEILSU- OG SJÚKRARØKTARVÍSINDI

Í 2021 góvu starvsfólk á DHS 60 granskingarúrtøk út, harav 34 vóru javnlíkamettar útgávur.

Í 2021 hava starvsfólk á DHS í 99 førum verið nevndir rithøvundar á vísindaligum tilfari, harav tað í 68 førum var sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum.

Í lötuni eru 18 ymiskar granskingarverkætlanir í gongd har samstarvað verður við millum annað granskarar á Landssjúkrahúsinum, Heilsifrøðiligu Starvsstovuni, Deildini fyri arbeiðs- og almennaheilsu, Syddansk Universitet og University of Florida.

Í 2021 vóru seks ph.d.-verkætlanir í gongd, ið hava tilknýti til DHS og granskarar á deildini.

FØROYAMÁLSDEILDIN

Hjalmar P. Petersen, professari í málvísindum, er granskingarleiðari á Føroyamálsdeildini (FMD)

Á FMD verður granskað í máli á ymsum økjum. Her er navnagransking, sum byggir á ein dátugrunn, ið vísir føroyskan navnasið og navnagávu frá teimum elstu kirkjubókunum og fram til í dag. Her verður víst á, hvussu

navnagáva endurspeglar ymisk rák í samfelagnum, og hvussu summi nøvn knappliga kunnu gerast nógv umhildin. Granskað verður í kristnum nøvnum, norrønum nøvnum og innlæntum nøvnum, og hugt verður eftir,

hvussu navnalóggávan hevur ávirkað føroyskan navnasið.

Livandi mál broytast alla tíðina, millum annað broytist fallbendingin. Hetta verður viðgjørt og kannað í verkætlanum um broytingar frá hvørjumfalli til hvønnfall, sum hann var við til at bjarga hasum skipinum > hann var við til at bjarga hatta skipið. Men vit síggja eisini merkingarliga fallnýtslu, sum tá ið hvørjumfall verður nýtt fyri hvønnfall, frammanfyri málið > frammanfyri málinum. Kannað verður eisini, hvørja ávirkan enskt hevur á føroyskt, og um vit í framtíðini fara at hava eitt føroyskt mál, sum er merkt av kotuskifti millum enskt og føroyskt, sum eg eri ikki ordiliga in the mood. Ein annar spurningur, sum stingur seg upp í hesum sambandi, er, um vit í Føroyum standa fyri einum málskifti frá føroyskum til enskt. Aftur at hesum verður hugt at hugburði til málføri; hvussu sterk standa tey, og hvørjar broytingar henda við málførunum? Førka vit okkum yvir móti einum standardføroyskum, sum byggir partvíst á suðurstreymoyarmálførið? Gransking er eisini í lätuni av føroyskari fonologi, har tað verður kannað, hvørji element eru aftan fyri ljóðini. Grundleggjandi verður gingið út frá, at talan bara er um trý høvuðselement, l, A, U, tá ið talan er um sjálvljóðini. Hesi kunnu so setast saman á ymiskar hættir. Purisman hevur havt sín leiklut í føroyskum, og fyri stuttum kom út verk um evnið.

Bókmentagranskingin á FMD fevnir bæði um bókmenta-søgu og bókmentalig evni. Støðið er føroyskar bókmentir í norðurlendskum høpi og fyritleytir teirra í evropeiskari søgu, heimspeki og mentan. Bókmentir eru sum skaldskapur ein listagrein, og bókmentir eru samskifti. Føroyskar bókmentir endurspegla gongdina í føroyska samfelagnum, og serliga í fyrri helvt av 20. øld vóru tær ein partur av

UM FØROYAMÁLSDEILDINA

Á Debesartrøð í Havn heldur Føroyamálsdeildin (FMD) til. Tilsamans hava 12 akademisk starvsfólk starvast á deildini í 2021, harav sjeý hava granskingarskyldu. Bergur Djurhuus Hansen, ph.d. og lektari í bókmentum, er dekanur á deildini, og Zakaris Svabo Hansen, námslektari í føroyskum, er vara-dekanur. Hjalmar P. Petersen er deildargranskingarleiðari á FMD.

FMD bjóðar út tvær bachelorútbúgvingar og tvær masterútbúgvingar, hjánám í føroyskum, umframt stak- og summarskeið.

Í 2021 vóru 102 lesandi innskrivað til lestur á FMD.

GRANSKING Á FØROYAMÁLSDEILDINI

Í 2021 góvu starvsfólk á FMD 14 granskingarúrtøk út, harav fyra vóru javnlíkamettar útgávur.

Í 2021 hava starvsfólk á FMD í 14 fòrum verið nevndir rithøvundar á vísindaligum tilfari, harav tað í fyra fòrum var sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum.

Í lätuni eru 16 ymiskar granskingarverkætlanir í gongd, har samstarvað verður við millum annað granskarar á universitetum í Norðurlondum, Europa og aðrastaðni.

Í 2021 var ein ph.d.-verkætlan í gongd við tilknýti til FMD og granskarar á deildini.

stríðnum fyri føroyskum sum almennum máli í Føroyum. Hetta hevur sæst aftur í granskingini í bókmentum á FMD, har dentur hevur verið lagdur á at fáa lýst og greinað føroyskar bókmentir eins og við somu háttaløgum sum bókmentir í øðrum londum. Ein partur av hesi gransking verður savnaður í yvirlitsformi í útgávuni Føroysk bókmentasøga. Bókmentagranskingin í dag tekur fram evni og rák, sum síggjast aftur í bókmentum yvirhøvur, t.d. kyn og umhvørvistilvit (vistgreining) ella sløg av tekstum verða kannað, t.d. ferðafrásagnir og realistiskar skaldsøgur, ella hugtøk sum ein klassikari, eitt verk ella líknandi verða viðgjørð.

Í mun til granskingina í bókmentum er granskingin í list í breiðastu merking rættiliga nýggj á FMD og enn avmarkað. Granskað verður serliga í fagurfrøði og myndlist við støði í heimspeki og ástøðiligum spurningum úr aðrari gransking, eitt nú í viðgerð av hugsanum hjá G.E. Gombrich og hansara “illusion theory”.

Granskingin á FMD er knýtt at verkætlanum og netverkum, sum binda granskingina á deildina í aðra gransking í Europa og USA.

FLEIRMÆLI Í FØROYUM

Tíðum er at hoyra, at føroysk børn í størri mun enn nakrantíð tosa enskt sínámillum. Nú alsamt fleiri tilflytarar koma til Føroya, veksur talið av børnum, ið liva í einum fleirmæltum gerandisdegi.

Hjalmar P. Petersen, professari á FMD, og Sissal M. Rasmussen, ph.d. og adjunktur á NÁD, hava í felag sett sær fyri at kanna fleirimæli millum børn í Føroyum. Endamálið við granskingarverkætlanini er m.a. at kanna, hvussu

føroyskt stendur seg lokalt, um vit í framtíðini standa fyri einum málskifti, og hvørjir førleikar eru hjá fleirmæltum børnum í føroyskum.

Betri Stuðul hevur verið við at stuðla verkætlanini, ið er sera viðkomandi fyri hesa aktuella samfelagsligu avbjóðing, tí málførleikar hjá børnum hava avgerandi týdning fyri, hvussu tey klára seg í samfelagnum, eins og málførleikar hjá børnum eru avgerandi fyri, um føroyskt yvirlivir sum mál.

NÁMSVÍSINDADEILDIN

Ingi H. Heinesen, ph.d. og adjunktur í stóddfrøðilæringarfrøði, er virkandi granskingarleiðari á Námsvísindadeildini (NÁD)

Á Námsvísindadeildini er gransking stóðugt í vøkstri.

Gransking á NÁD fevnir um nógvar ymiskar stovnar, frá dagstovna- og serøkinum til fólkaskúla, miðnám, yrkisnám og universitet. Granskingarevnið eru rættuliga ymisk, og í 2021 fevndu tey millum annað um stóddfrøði og føroysktundirvísing í forskúlunum, koronuavbjóðingar hjá fólkaskúlaleiðarum, rørsluføri í ítrótti, inklusjón, tøkni í undirvísing og kyn á barnagarðsøkinum. Nakað, sum eyðkennir hesa gransking, er, at hon aloftast snýr seg um viðurskifti, ið eru týðningarmikil fyri menniskjaliga menning og læring. Tískil hevur námsvísindalig gransking sum heild sera stóran samfelagsligan týdning.

Koronufarsóttin hevði eisini sína ávirkan á granskingarvirksemið á NÁD í fjør. Ávisar granskingarverkætlanir vóru seinkaðar, og onkur tiltøk á deildini máttu útsetast, m.a. norðurlenska lærararáðstevnan, sum varð flutt til 2022. Tó vóru onnur granskingarmiðlandi tiltøk fullførd, so sum evnisdagurin á NÁD um inklusjón í fólkaskúlanum.

Granskingarførleikarnir á NÁD vaksa spakuliga, og í 2021

vardi eitt starvsfólk sína ph.d.-verkætlan. Eisini varð ein adjunktur settur í starv, ið fer undir eina ph.d., umframt at

UM NÁMSVÍSINDADEILDINA

Námsvísindadeildin (NÁD) heldur til á Frælsinum í Havn.

Í 2021 hava tilsamans 29 akademisk starvsfólk starvast á NÁD, harav fimm hava granskingarskyldu. Erla Olsen, ph.d. og lektari í lívfrøði, er dekanur á deildini. Hans Harryson, ph.d. og námslektari í undirvísing og læring, og Annika Anthoniussen, námslektari í námsfrøðiligari sosiologi, eru vara-dekanar á deildini. Í 2021 varð Ingi Heinesen Højsted, ph.d. og adjunktur í stóddfrøði, settur sum deildargranskingarleiðari á NÁD.

NÁD bjóðar tvær bachelorútbúgvingar út, umframt eftir- og ískoytisútbúgvingar og stakskeið.

Í 2021 vóru 362 lesandi innskrivað til lestur á NÁD.

tvey ph.d.-lesandi vóru knýtt at deildini í 2021.

Í 2021 hevur eitt vaksandi granskingarfokus verið á NÁD. Leiðslan hevur saman við starvsfólki umrøtt og sett sær fyrri, at vit á NÁD framhaldandi menna okkara granskingarvirksemi, so vit í enn størri mun megna at luttaka í og geva okkara íkast til altjóða námsfrøðiliga gransking. Serligur dentur verður lagur á at økja um mongdina av javnlíkamettum útgávum.

Vaksandi granskingarvirksemið tæinir eisini endamálinum at styrkja samanspælið millum undirvísing og gransking á deildini, so vit í størri mun kunnu grunda undirvísingina á NÁD á føroyska námsvísindaliga gransking. Gransking, ið er dygdargóð og rótfest í altjóða høpi, men tekur atlit til føroysk viðurskifti, so sum sereyðkennini á føroyska skúla- og dagstovnaðkinum.

Undirvísing og læring eru týðandi tættir á NÁD. Søguliga hevur fremsta endamálið verið at borga fyrri dygdargóðari undirvísing, ið kann tryggja føroyska samfelagnum skikkaðar lærarar og námsfrøðingar, sum kunnu førleikamenna og stimbra framtíðar ættarlið til at gerast upplýstir og virknir

ARKTISK SAMBOND STYRKJAST VIÐ CONNECTED

Kalpana Vijayarathan, ph.d. og adjunktur á NÁD, fekk í 2021 játtað pening frá UArctic til at seta á stovn tema-netverk við heitinum ConnectED. Endamálið við netverkinum er at skapa sambond millum granskarar, ið arbeiða við útbúgvingarvísindum í Arktis.

Ítøkiliga fer ConnectED-netverkið at geva ph.d.-lesandi og ungum granskarum møguleika at skapa og styrkja altjóða sambondini við aðrar granskarar í Arktis, ið eisini granska í útbúgvingarvísindi. Hetta verður millum annað gjørt við vitjanum í granskaraumhvørvinum hjá teimum, ið eru við í netverkinum.

Netverkið hevur serliga stóran týdning fyrri ph.d.-lesandi og ungar granskarar, sum kunnu nýta royndir og vitanardeiling frá netverkinum til framtíðar samstarv og akademiska menning.

Sambondini og vitanardeilingin millum luttakararnar verður eitt nú styrkt við fyrilestrum og bloggum, umframt at

GRANSKING Á NÁMSVÍSINDAEILDINI

Í 2021 góvu starvsfólk á NÁD sjei granskingarúrtøk út, harav fimm vóru javnlíkamettar útgávur.

Í 2021 hava starvsfólk á NÁD í sjei førum verið rithøvundar á vísindaligum tilfari, harav tað í fimm førum var sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum.

Í løtuni eru 11 ymiskar granskingarverkætlanir í gongd, har samstarvað verður við millum annað Tórshavnar Kommunu, UArctic-netverk og universitet í Arktis og Europa.

Tvær ph.d.-verkætlanir vóru í gongd í 2021, ið hava tilknýti til NÁD og granskarar á deildini.

demokratiskir samfelagsborgarar.

Umráðandi er tó, at NÁD í líka stóran mun kann útinna gransking á hesum økjum á høgum altjóða stigi.

føroysku luttakararnir skulu til Finnlands, og at umboð úr USA í 2022 koma til Føroya á arbeiðsferð.

Yvirskipaða endamálið hjá UArctic við tilílkum tema-netverkum er við sínámillum útbýting av vitan, royndum og henteikum at styrkja stovnar og universitet í Norðurlondum, soleiðis at hesi verða í oddinum, tá tað snýr seg um upphav, skapan og miðling av vitan um møguleikar og avbjóðingar fyrri norðan.

NÁTTÚRUVÍSINDAEILDIN

Qin Xin, professari í teldufrøði, er granskingarleiðari á Náttúruvísindadeildini (NVD)

Framburður í nútímans samfeløgum er í stóran mun grundaður á gransking og hægri útbúgving í náttúruvísindum og tøkni.

Í samsvari við strategisku menningarætlanina fyrri Setrið siktir NVD eftir at menna ávís serøki, so sum algoritmur og støddfrøði, tilgjørt vit, bio-hagfrøði og bio-informatikk, dátutrygd, dátuvísindi, tráðleys samskiftisnetverk, orku-verkfrøði, jarðalisfrøði, staðsetingar-verkfrøði, mýlalívs-vísindi, havfrøði o.s.fr.

Granskingin á NVD er rótfest á trimum granskingar- og undirvísingarøkjum (lívfrøði, verkfrøði og KT-verkfrøði) og í einum granskingardepli (Depilin fyrri staðsetingarfrøði). Okkara dygarbesta gransking kastar av sær nýskapandi og tvørfaklig samstørv, har fjølbroyttir samstarvsfelagar og serfrøðingar í vinnulívinum og privata og almenna geiranum taka lut. Granskingarúrslit okkara eru útgivin í mongum virdum altjóða tíðarritum, sum sjón fæst fyrri søgn á PURE Faroe Islands. Eisini eru royndastu granskarar

UM NÁTTÚRUVÍSINDAEILDINA

Náttúruvísindadeildin (NVD) heldur til í Sjóvinnu-húsinum á Vestaru bryggju í Havn.

Tilsamans hava 37 akademisk starvsfólk starvast á NVD í 2021 – 16 av teimum hava granskingarskyldu. Hans Pauli Joensen, lektari í alisfrøði, er dekanur á deildini, og Qin Xin, professari í teldufrøði, er deildar-granskingarleiðari á NVD.

NVD bjóðar fyra bachelorútbúgvingar út, umframt hjá- og ískoytisútbúgvingar.

Í 2021 vóru 122 lesandi innskrivað til lestur á NVD.

GRANSKING Á NÁTTÚRUVÍSINDAEILDINI

Í 2021 góvu starvsfólk á NVD 54 granskingarúrtøk út, har av 40 vóru javnlíkamettar útgávur.

Í 2021 hava starvsfólk á NVD í 85 førum verið rithøvundar á vísindaligum tilfari, harav tað í 62 førum var sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum.

Í løtuni eru 10 ymiskar granskingarverkætlanir í gongd, har samstarvað verður við millum annað Fiskaaling, Luna, Bakkafrøst, Statens Serum Institut og universitet í Norðurlondum.

Fimm ph.d.-verkætlanir vóru í gongd í 2021, ið hava tilknýti til NVD og granskarar á deildini.

okkara sera virknir á stórum altjóða ráðstevnum um teldufrøði og el-verkfrøði.

Stórir eftirspurningur frá vinnulívinum og vaksandi tilvit frá grunnum hava ment vøksturin av uttanhýsis granskingarfígging, eisini til nýggjar ph.d.-verkætlanir á NVD. Eitt serligt øki, sum vit hava raðfest, er teldufrøði, har sjóneykan er sett á tilgjørt vit, tólnet/5G (IoT) og internettrygd fyrri at svara ovurstóra eftirspurninginum eftir vælútbúnum teldufrøðingum í Føroyum. Fyri at lyfta hesa avbjóðing gjørdur vit av at søkja eftir nýggjum starvsfólkum at arbeiða á teldufrøðiliga økinum á NVD. Eisini gjørdur vit av at dubba okkara vísindaliga umdømi og gerast meira sjónlig á altjóða pallinum við at taka við leiðsluni av tí 18. Scandinavian Symposium and Workshops on Algorithm Theory, sum er ein leiðandi altjóða ráðstevna um teldufrøði.

VINNU-PH.D. BYGGIR BRÝR MILLUM UNIVERSITET OG VINNU

Tríggjar av teimum fimm ph.d.-verkætlanunum á NVD í 2021 vóru sokallaðar vinnu-ph.d.-verkætlanir, har tann ph.d.-lesandi er settur í starv í eini vinnufyrirøku.

Vinnu-ph.d.-verkætlanir eru við til at byggja brýr millum universitet, almennar granskingarstovnar og vinnuna. Við vinnu-ph.d.-verkætlanum fáa fyrirkur vitan á høgum fakligum stigi, ið styrkir teirra virkis- og kappingarføri. Ofta eru tað fyrirkurnar, ið taka stig til evnið og innihaldið, meðan universitetið stendur fyri akademisku útbúgvingini hjá tí ph.d.-lesandi. Ein vinnu-ph.d.-verkætlan verður vanlig stuðlað av almennum og privatum grunnum, umframt at viðkomandi fyrirkur stuðlar fíggarliga.

Ein av teimum trimum, ið er vinnu-ph.d.-lesandi á NVD, er Jóhannus Krismundsson. Ph.d.-verkætlan hansara

er samstarv millum Setrið og Fiskaaling, og snýr seg um viðgerð av mátiúrslitunum frá fleiri fleistrálaðum ekkóloddinum til nýtslu í alivinnuni.

Jóhannus greiður frá, at tað fyri hansara viðkomandi er sera kveikjandi, at spurdómarnir í ph.d.-verkætlanini hava sína rót í veruligum avbjóðingum, og at tey granskingarúrslit, sum hann kemur fram til, verða nýtt til at loysa ítøkiligar trupulleikar úti í vinnuni. Eisini dámar Jóhannusi væl, at universitet og vinna samskifta so hvørt um spurdómar og loysnir, og hetta metir hann verða avgerandi fyri, at úrslitini frá hansara ph.d.-verkætlan eru til gagns fyri bæði universitet og vinnu.

SØGU- OG SAMFELAGSDEILDIN

Firouz Gaini, professari í antropologi, er granskingarleiðari á Søgu- og samfelagsdeildini (SSD)

Søgu- og Samfelagsdeildin (SSD) er miðdepil fyri føroyska gransking í lögfrøði, gudfrøði, søguvísindum og samfelagsvísindum. Samfelagsvísindaligi parturin fevnir um antropologi, sosialvísindi, stjórnmálafrøði og búskaparfrøði í breiðastu merking.

Granskingin á SSD er í stóran mun partur av altjóða granskingarumhvørvi gjøgnum vísindaligt millumlanda samstarv og verkætlanararbeiði. Deildin er t.d. heimstaður hjá altjóða verkætlan (fíggað úr ES Horizon 2020 grunnum) hvørs endamál tað er at skapa burðadyggar loysnir fyri lokalsamfelagsmenning í eini tíð við stórum globalum broytingum.

Hendan verkætlanin, eins og fleiri aðrar granskingarverkætlanir á SSD, savnar saman nýggja vitan um samfelagsavbjóðingar í Arktis og Norðurlondum í dag.

Talan er um týðandi gransking av búskaparligum, politiskum, lögfrøðiligum, sosialum og mentanarligum høvuðsráðum og broytingarprosessum, ið lýsir og greinar føroyska nútíðarsamfelagið í sambandi við fortíðina og grannalondini í Norðurevropa við støði í umfatandi empiriskum kanninum og kortleggingum.

Ein annar ásur, sum nógvar granskingarverkætlanir á SSD kunnu knýtast til, er støddin og oyggjakarmurin: Hvat merkir tað fyri søguna, mentanina, samfelagið, trúna og lógirnar, at samfelag okkara er eitt lutfalsliga lítið oyggjasamfelag?

Granskingarverkætlanir á SSD viðgera spurningar í sambandi við evni so sum tilflyting/fráflyting, familjuvirði, nýskapen, vinnulívsmenning, samskifti, fólkærði og politiskar stovnar. Deildin hevur ment seg nógv á hesum

økinum seinastu árin, og fleiri granskarar á SSD arbeiða, beinleiðis ella óbeinleiðis, við ‘island studies’.

Deildin hevur eisini gjørt vart við seg í gransking av trygd, altjóða politikki og samstarvi í Arktis og Norðuratlanshavi, sum er eitt samansett granskingarøki, ið eftir øllum at døma fer at fáa nógv uppmerksemi komandi árin.

Havið er eyðsæð ein týðandi liður í vísindaliga arbeiðinum á SSD. Deildin umboðar t.d. havrættarlaga gransking á hægsta altjóða stigi. Fiski- og havbúnaðarvinnan,

UM SØGU- OG SAMFELAGSDEILDINA

Søgu- og samfelagsdeildin (SSD) húsast í Jónas Broncks gøtu í Havn.

Í 2021 hava tilsamans 39 akademisk starvsfólk starvast á SSD, harav 16 hava granskingarskyldu. Hans Andrias Sølvará, ph.d. og professari í søgu, er dekanur á deildini. Erika Hayfield, ph.d. og lektari í samfelagsvísindum, og Hans Ellefsen, ph.d. og adjunktur í búskaparfrøði, eru vara-dekanar á deildini. Firouz Gaini, professari í antropologi, er deildargranskingarleiðari í SSD.

Deildin bjóðar seks bachelorútbúgvingar og seks masterútbúgvingar út. Harafrat ber til at taka stak- og ph.d.-skeið á SSD.

Í 2021 vóru 303 lesandi innskrivað til lestur á SSD.

GRANSKING Á SØGU- OG SAMFELAGSDEILDINI

Í 2021 góvu starvsfólk á SSD 51 granskingarúrtøk út, har av 22 vóru javnlíkamettar útgávur.

Í 2021 hava starvsfólk á SSD í 52 førur verið rithøvundar á vísindaligum tilfari, harav tað í 27 førur var sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum.

Í lötuni eru 25 ymiskar granskingarverkætlanir í gongd, har samstarvað verður við millum annað føroyskar stovnar, stovnar og universitet í Norðurlondum og ymisk europeisk granskingarnetverk.

Fýra ph.d.-verkætlanir vóru í gongd í 2021, ið hava tilknýti til SSD og granskarar á deildini.

KYNSJAVNSTØÐA Í ARKTIS

Í mai 2021 varð Pan-Arctic frágreiðingin: Gender Equality in the Arctic, útgivin. Frágreiðingin er ein hornasteinur av sínum slagi og er við til at menna vitanina um evnið – hetta fyri at minka um mismun og til frama fyri javnstøðu millum kyn í Arktis.

Erika Hayfield, ph.d. og lektari á SSD, hevur leitt verkætlanina við at savna tilfar, og hon er eisini leiðandi høvundur í kapitlinum um kyn, javnstøðu og fólkaflyting og flytføri í frágreiðingini.

Frágreiðingin, ið er í seks pørtum, greiðir frá og viðger sentral evni, ið eru viðkomandi fyri javnstøðu millum kyn í Arktis: Lóg og stjórnarleiðslu, trygd, kyn og umhvørvi, fólkaflyting og flytføri, uppruna, kyn, harðskap, sameining og menning og lagnu.

Ein av høvuðsniðurstøðunum í frágreiðingini er, at stórt

t.d. í sambandi við fiskivinnunýskipanir í Føroyum og uttanlands, er eisini stórt granskingarevni, sum serliga búskaparfrøðingar á deildini arbeiða við. Havið er tó eisini í fokus í tvørfakligari gransking av føroyskari søgu, mentan og burðadyggari samfelagsmenning.

Samanumtikið kann sigast, at deildin framleiðir nýskapandi gransking á hægsta stigi á nógvum vísindaligum økjum, og at hon stendur serliga sterkt á nøkrum ávísuð økjum, har ið vitanin bæði vekir áhuga í føroyska samfelagnum og í altjóða granskingarumhvørvinum.

AKADEMISK STARVSFÓLK Á FRÓÐSKAPARSETRI FØROYA Í 2021

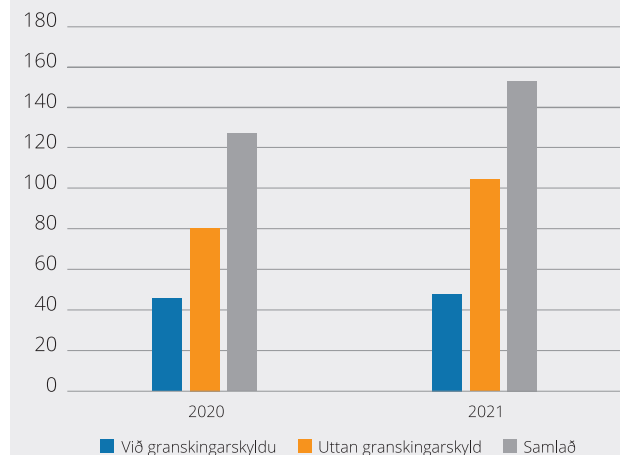
Høvuðsuppgávan hjá Fróðskaparsetri Føroya er at undirvísa og granska, og akademisk starvsfólk eru tey, ið eru beinleiðs sett til at røkja hesar uppgávurnar.

Granskarar á Setrinum eru tey, ið bæði granska og undirvísa, og granskarahópurin, ið fevnir um professorar, lektarar og adjunktar, telur umleið ein triðing av samlaða akademiska starvsfólkatalinum. Granskarar hava øvut hinum báðum triðingunum av akademiskum starvsfólkum, ið eru dekanar, adjungerað, námslektarar og ph.d.-lesandi, granskingarskyldu. Tískil eru tað eisini granskarar, ið skulu tryggja, at Setrið røkkur ásetingum um gransking og vísindaligar útgávur.

Mynd 3 vísir samlaða talið av akademiskum starvsfólkum á Fróðskaparsetrinum við og utan granskingarskyldu í 2021 samanborið við 2020, meðan mynd 4 vísir talið av akademiskum starvsfólkum við og utan granskingarskyldu á teimum fimm deildunum í 2021.

Í 2021 vóru tilsamans 153 akademisk starvsfólk knýtt at Fróðskaparsetrinum, harav 49 hava granskingarskyldu. Talið av akademiskum starvsfólkum er vaksið við 16 prosentum frá 2020 til 2021, meðan talið av starvsfólkum við granskingarskyldu er fallið úr 37 prosentum í 2020 niður í 32 prosent í 2021.

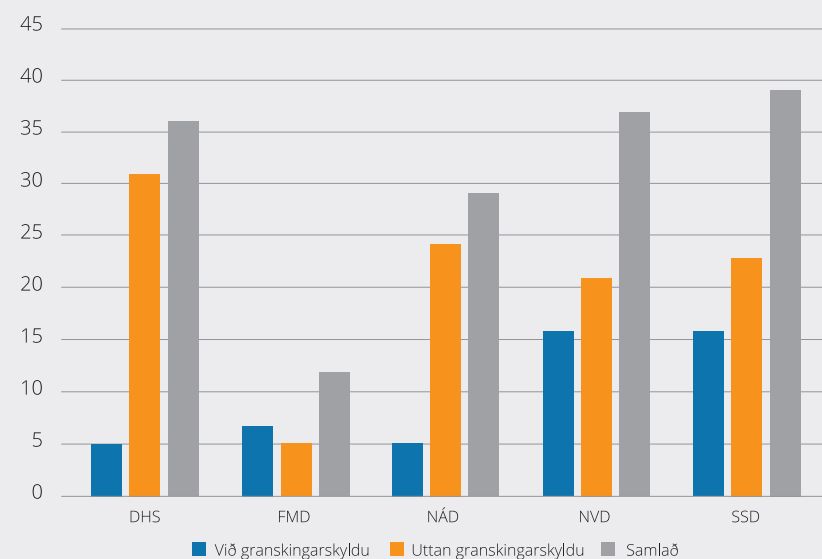
MYND 3: TALID AV AKADEMISKUM STARVSFÓLKUM/ÁR

Myndin vísir talið av akademiskum starvsfólkum á Setrinum í 2020 og 2021. Meðan gráu stabbarnir vísa samlaða talið av akademiskum starvsfólkum, vísa bláu og appelsinlittu stabbarnir talið av ávikavist starvsfólkum við og utan granskingarskyldu.

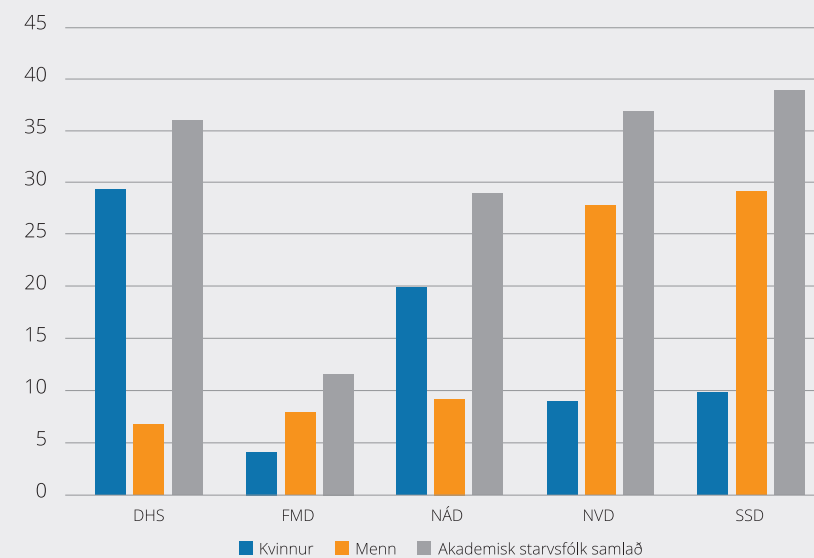
Vøksturin í akademiskum starvsfólkum og býtið millum starvsfólk við og utan granskingarskyldu seinasta árið kemst av, at nýggj eru sett við fyrri starvsfólk, ið eru farin

MYND 4: TALID AV AKADEMISKUM STARVSFÓLKUM Í 2021

Myndin vísir talið av akademiskum starvsfólkum (gráir stabbar) á teimum fimm deildunum í 2021, umframt starvsfólk við (bláir stabbar) og utan granskingarskyldu (appelsinlittir stabbar).

MYND 5: KYNSBÝTIÐ MILLUM TALID Á AKADEMISKUM STARVSFÓLKUM Í 2021

Myndin vísir kynsbýtið millum talið av akademiskum starvsfólkum á teimum fimm deildunum. Bláu, appelsinlittu og gráu stabbarnir vísa ávikavist talið av kvinnum, monnum og samlaða talið á teimum fimm deildunum.

frá fyrri aldur, eins og uppraðfestingin av sjúkrarøktafrøði-lesandi úr einum til tveir flokkar um árið hevur havt við sær, at fleiri námslektarar eru settir í starv.

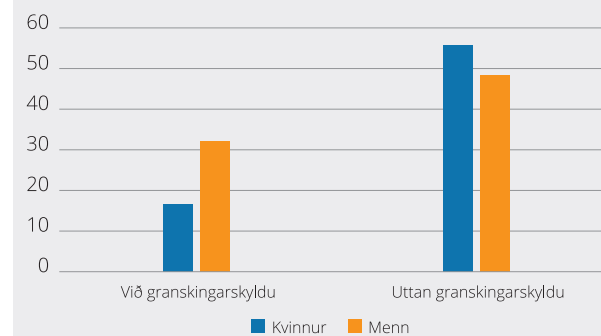
Um hugt verður nærri at talinum av akademiskum starvsfólkum á teimum fimm deildunum í 2021 er myndin hin sama sum í 2020. DHS, NVD og SSD hava flest og FMD fægst akademisk starvsfólk, eins og NVD og SSD hava tvær til tríggjar ferðir so nógv starvsfólk við granskingarskyldu samanborið við hinar tríggjar deildirnar á Setrinum. Harafrat vísa tøluni fyrri 2021, at DHS og NÁD í mun til hinar deildirnar hava verri granskingarfyrirteyritir – hetta tí at lutfallið av starvsfólkum við granskingarskyldu á DHS

og NÁD var munandi minni, ávikavist 14 og 17 prosent, meðan tað á FMD, NVD og SSD var ávikavist 58, 43 og 41 prosent.

Av teimum 153 akademisku starvsfólkunum, sum starvaðust á Fróðskaparsetrinum í 2021, vóru 72 kvinnur og 81 menn, svarandi til ávikavist 47 og 53 prosent av samlaða akademiska starvsfólkahópinum. Støðan í 2021 á javnstøðuøkinum er sostatt tann sama sum í 2020.

Mynd 5 vísir kynsbýtið á teimum fimm deildunum. Eins og undanfarin ár eru í 2021 flest kvinnur í akademisku størvunum á DHS og NÁD, í miðal 75 prosent, meðan kynsbýtið á FMD, NVD og SSD er beint øvugt, nevnliga í miðal 28 prosent kvinnur og 72 prosent menn.

MYND 6: KYNSBÝTIÐ MILLUM STARVSFÓLK VIÐ OG UTTAN GRANSKINGARSKYLDU Í 2021

Myndin vísir talið av kvinnum (bláir stabbar) og monnum (appelsinlittir stabbar) millum akademisk starvsfólk við og utan granskingarskyldu.

Harafrat vísa tøluni yvir kynsbýtið millum akademisk starvsfólk í 2021 (mynd 6), at út av teimum 49 starvsfólkunum við granskingarskyldu er ein triðjüngur kvinnur, meðan kynsbýtið millum starvsfólk utan granskingarskyldu er nakað javnari - ávikavist 54 prosent kvinnur og 46 prosent menn.

VÍSINDALIGAR ÚTGÁVUR Í 2021

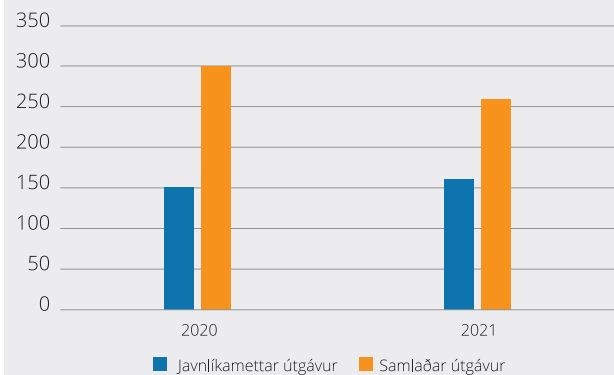
Starvsfólk á Fróðsparsetri Føroya framleiða gransking á høgum altjóða stigi, og Fróðskaparsetrið skal tryggja, at gransking er nærløgd, haldfør, væl miðlað og atkomulig fyri ikki-akademiska móttakaran og almenningin sum heild.

Í 2021 hava starvsfólk á Setrinum í 258 førum givið út vísindaligt tilfar, harav tað í 167 førum var sum rithøvundur á útgávum í altjóða viðurkendum og javnlíkamettum tíðarritum. Í mun til 2020 sæst eitt fall (14 prosent) í samlaða talinum av starvsfólkum, ið geva út vísindaligt tilfar, meðan talið fyri starvsfólk, ið geva út javnlíkamettar greinar er vaksið eitt vet (9 prosent) frá 2020 til 2021 (mynd 7). Vert er tó at nevna, at tøluni fyri 2021 eru grundað á skrásetingar í PURE Faroe Islands, og eftirsum skipanini er rímiliga nýggj, og at skrásetingar av útgávum og øðrum krevja tíð og orku, kann hugsast, at hetta kann hava ávirkan á minkandi talið av vísindaligum tilfari frá 2020 til 2021.

Mynd 8 vísir talið av starvsfólkum á teimum fimm deildunum, ið geva út vísindaligt tilfar og javnlíkamettar útgávur í 2021. Myndin vísir, at tað er í heilsu- og náttúr-vísindunum, at flest starvsfólk geva út javnlíkamettar útgávur, og hetta speglar eisini ymisku útgávusiðirnar á fakøkjunum.

Av teimum starvsfólkum, ið geva út javnlíkamettar útgávur í 2021, eru beint yvir 70 prosent knýtt at annaðhvørt DHS ella NVD. Eisini vísa tøluni, at talið av starvsfólkum á einstøku deildunum, ið geva út javnlíkamettar greinar í

MYND 7: **TALIÐ AV FERÐUM, HAR STARVSFÓLK ERU NEVND SUM HØVUNDAR Á VÍSINDALIGUM ÚTGÁVUM/ÁR**

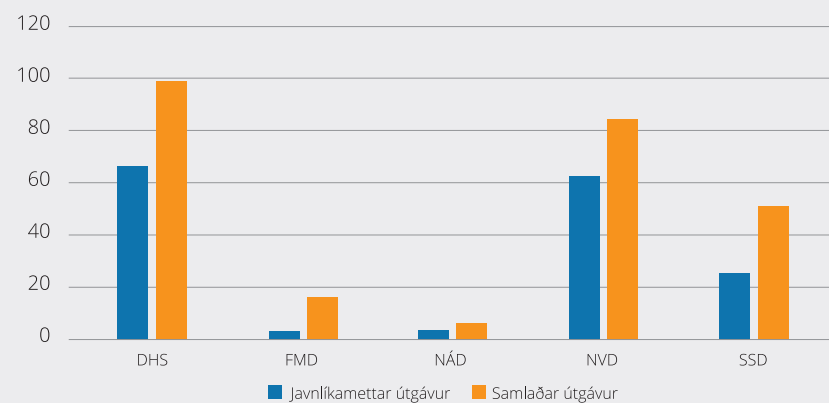

Myndin vísir talið av starvsfólkum á Setrinum, ið geva út vísindaligt tilfar í 2020 og 2021. Bláu stabbarnir vísa talið av starvsfólkum nevnd á javnlíkamettum útgávum, meðan appelsinlittu stabbarnir vísa samlaða talið av starvsfólkum, ið geva út vísindaligt tilfar.

mun til samlaða talið, ið geva út vísindaligt tilfar, er nærum tað sama á DHS, NÁD, NVD og SSD. Harafturímóti hava tey á FMD í størstan mun givið út annað vísindaligt tilfar í 2021 (sí mynd 8).

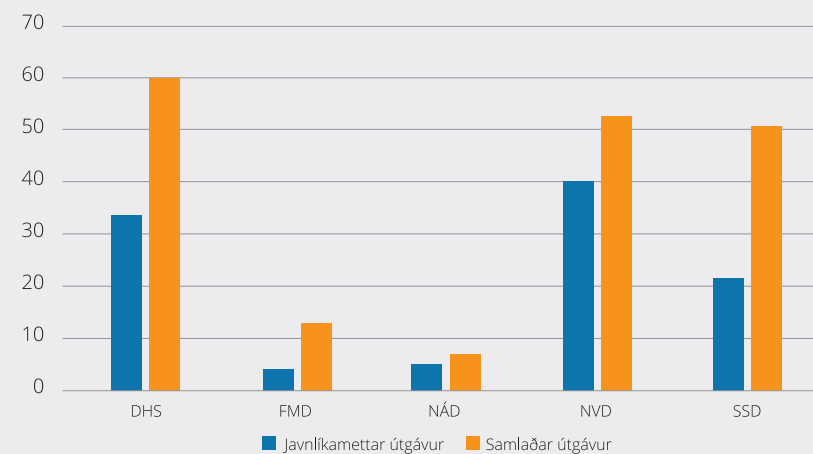
Tølini fyri vísindaligar og javnlíkamettar útgávur, har eitt ella fleiri starvsfólk á Setrinum kunnu vera umboðað á somu útgávu, vísa, at tað eru DHS, NVD og SSD, ið geva út flest javnlíkamettar greinar, meðan FMD og NÁD hava

MYND 8: **TALIÐ AV FERÐUM, HAR STARVSFÓLK ERU NEVND SUM HØVUNDAR Á VÍSINDALIGUM ÚTGÁVUM Í 2021**

Myndin vísir talið á starvsfólkum á teimum fimm deildunum á Setrinum í 2021, ið eru nevnd á vísindaligum útgávum. Bláu stabbarnir vísa talið av starvsfólkum nevnd sum rithøvundur á javnlíkamettum útgávum, meðan appelsinlittu stabbarnir vísa samlaða talið av starvsfólkum nevnd á vísindaligum útgávum.

MYND 9: **TALIÐ AV VÍSINDALIGUM ÚTGÁVUM/DEILD Í 2021**

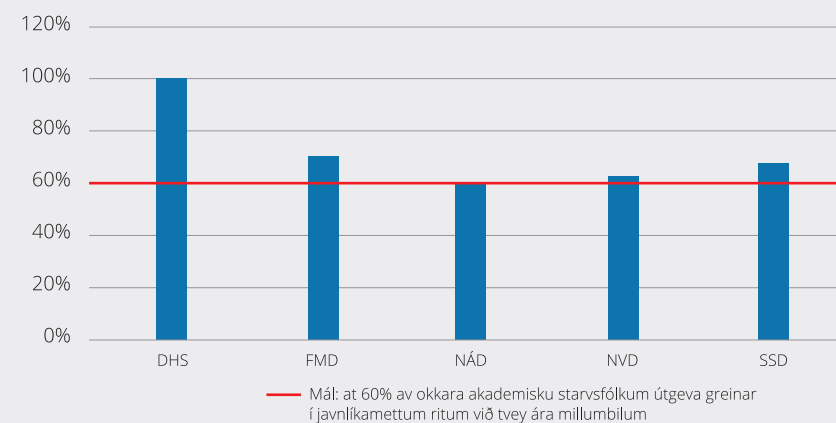
Myndin vísir talið av vísindaligum útgávum á teimum fimm deildunum á Setrinum í 2021. Bláu stabbarnir vísa talið av javnlíkamettum útgávum, meðan appelsinlittu stabbarnir vísa samlaða talið av vísindaligum útgávum.

givið út ávíkavist fyra og fimm javnlíkamettar greinar í 2021 (mynd 9). Samanbera vit talið av starvsfólkum, ið geva út javnlíkamett tilfar, við talið av javnlíkamettum útgávum, sæst, at starvsfólk á DHS í fleiri førum eru rithøvundar á somu útgávu, meðan granskarar á hinum fyra deildunum eru einaumboð frá Setrinum á flestu útgávu.

Granskingarárið 2021 hevur í ávísan mun verið ávirkað av koronufarsóttini. Serliga á DHS og SSD sæst hetta aftur í samlaða talinum av starvsfólkum, sum í 2021 hava miðlað út annað vísindaligt tilfar, ið hevur verið viðkomandi fyri almenna kjakið og hevur ávirkað samfelagsligir tørvir og avbjóðingar í føroyska samfelagnum.

Í 2020 setti Setrið sær sum mál, at 60 prosent av akademisku starvsfólkunum skulu geva greinar út í javnlíkamettum ritum við í mesta lagi tveimum ára millumbili. Mynd 10 vísir, at allar fimm deildirnar á Setrinum røkka hesum máli. Á DHS hava øll starvsfólk við granskingarskyldu givið út javnlíkamettar greinar, og á hinum fyra deildunum hava millum 60 til 71 prosent av starvsfólkunum við granskingarskyldu givið javnlíkamett tilfar út í 2020 og/ella 2021.

MYND 10: **STARVSFÓLK VIÐ GRANSKINGARSKYLDU, IÐ ÚTGEVA GREINAR Í JAVNLÍKAMETTUM RITUM Í 2020 OG/ELLA 2021**

Myndin vísir prosent-partin av akademiskum starvsfólkum við granskingarskyldum á teimum fimm deildunum á Setrinum, ið geva út greinar í javnlíkamettum ritum við tvey ára millumbili (bláu stabbarnir). Reyða linjan vísir málið hjá Setrinum, ið er, at 60% av akademiskum starvsfólkunum útgeva greinar í javnlíkamettum ritum við tvey ára millumbili.

UMSÓKNIR UM GRANSKINGARSTUÐUL Í 2021

“Gransking er grundleggjandi fyri alla samfelagsliga menning. Framtíðin er treytað av gransking”.

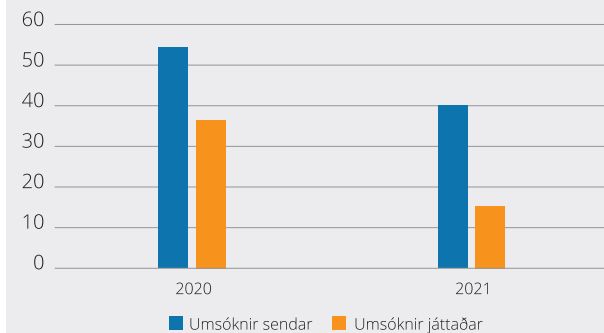
Hetta stendur at lesa í strategiatlanini, Mál og mið 2020-2024 fyri Fróðskaparsetur Føroya, men gransking kostar pening. Tískil mugu granskarar nýta tíð og orku til at søkja um stuðul til gransking frá almennum og privatum grunnum innan- sum uttanlands til at fígga ta tíð, tøkni og annað, ið skal til fyri at fara undir eina granskingarverkætlan.

Føroyskir granskarar hava møguleika at søkja stuðul til gransking í Føroyum og uttanlands. Í Føroyum er tað Granskingargrunnurin undir Granskingarráðnum, ið veitir størsta almenna stuðulin til gransking.

Í 2021 vóru tilsamans 40 umsóknir um granskingarstuðul sendar frá Setrinum til ymiskar grunnar í Føroyum og uttanlands. Talið av sendum umsóknum í 2021 er nakað slakari enn í 2020, tá 55 umsóknir vórðu sendar frá Setrinum (sí mynd 11). Tó var hetta væntandi, eftirsum at 14 serligar umsóknir vórðu sendar í 2020 í sambandi við serstaka umsóknarfreist hjá Granskingarráðnum til koronuverkætlanir.

Hinvegin er talið av játtaðum umsóknum í mun til samlaða talið av umsóknum um árið fallið við áleið einum triðingi seinasta árið – frá 65 prosentum í 2020 til 38

MYND 11: **TALIÐ AV UMSÓKNUM UM GRANSKINGARSTUÐUL/ÁR**

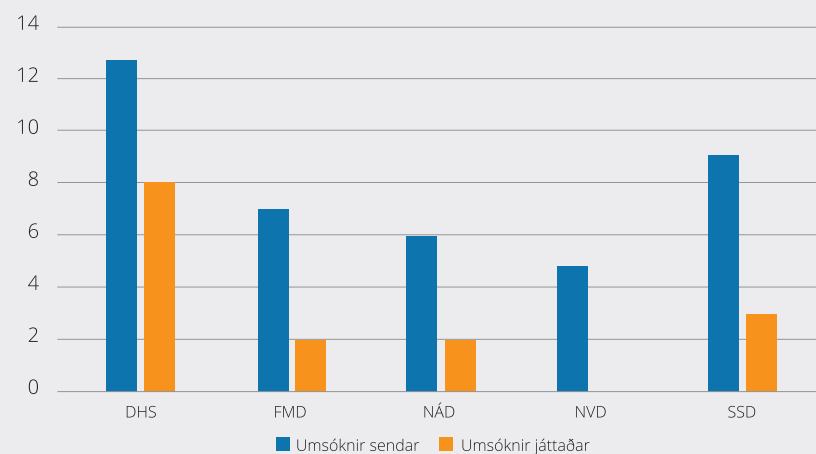

Myndin vísir talið av sendum (bláir stabbar) og játtaðum (appelsinlittir stabbar) umsóknum um granskingarstuðul frá Fróðskaparsetrinum í 2020 og 2021.

prosent í 2021. Sostatt vórðu bert 15 av teimum 40 umsóknumum játtaðar í 2021. Aftur eru tað tær deildir, sum senda flestar umsóknir, ið sum oftast fáa játtandi svar. Harafrat vísa tøluni, at yvir helmingurin av teimum granskingarverkætlanum, sum í 2021 fingi játtað stuðul, eru staðsettar á DHS (sí mynd 12).

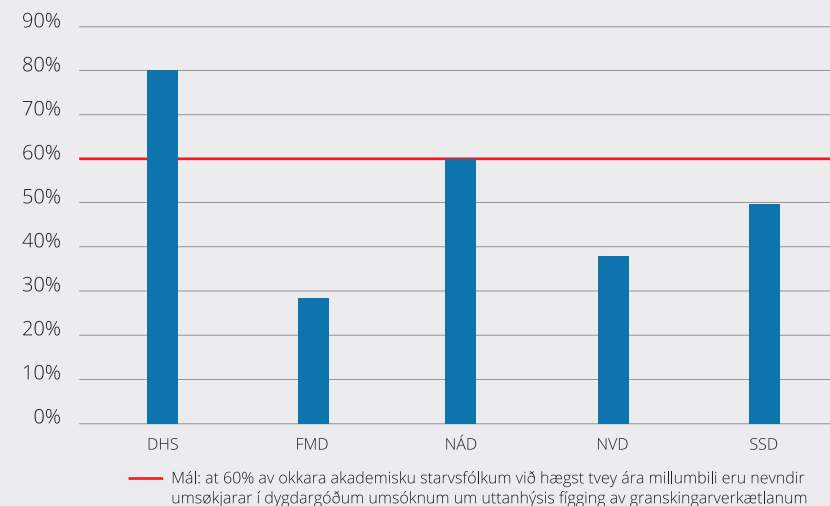
Ein av raðfestingunum á Setrinum á granskingarøkinum er, at 60 prosent av akademisku starvsfólkunum við

MYND 12: **TALIÐ AV UMSÓKNUM UM GRANSKINGARSTUÐUL Í 2021**

Myndin vísir talið av sendum (bláir stabbar) og játtaðum umsóknum (appelsinlittir stabbar) um granskingarstuðul frá teimum fimm deildunum á Setrinum í 2021.

MYND 13: **STARVSFÓLK VIÐ GRANSKINGARSKYLDU, IÐ ERU NEVNDIR UMSØKJARAR Í UMSÓKNUM UM GRANSKINGARSTUÐUL Í 2020/2021**

Mál: at 60% av okkara akademisku starvsfólkum við hægst tvey ára millumbili eru nevndir umsøkjarar í dygdargóðum umsóknum um uttanhýsis fígging av granskingarverkætlanum

Myndin vísir prosent-partin av akademiskum starvsfólkum við granskingarskyldu á teimum fimm deildunum á Setrinum, ið hava sent út umsókn um granskingarstuðul, í 2020 og/ella 2021. Reyða linjan vísir málið hjá Setrinum, ið er, at 60 prosent av akademisku starvsfólkunum við granskingarskyldu við hægst tvey ára millumbili eru nevndir umsøkjarar í dygdargóðum umsóknum um uttanhýsis fígging av granskingarverkætlanum.

hægst tveimum ára millumbili eru nevnd sum umsøkjarar í dygdargóðum umsóknum um uttanhýsis fígging av granskingarverkætlanum. Nýggjastu tøluni fyri umsóknir sendar í 2020 og 2021 vísa (sí mynd 13), at Setrið enn ikki røkkur hesum málum, tí av teimum 49 starvsfólkunum við granskingarskyldu hava 23 teirra - 47 prosent - verið við á umsóknum um uttanhýsis fígging í 2020 ella 2021. Harafrat vísa tøluni eisini, at tað bert eru DHS og NÁD, ið rækka málinum, eftirsum ávíkavist 80 og 60 prosent av starvsfólkunum við granskingarskyldu hava verið nevnd á umsóknum um granskingarstuðul í 2020 og 2021.

Samanumtikið er talið av sendum umsóknum um árið hampiliga støðugt, meðan talið av játtaðum umsóknum er fallið nakað samanbórið við 2020. Hetta kann standast av, at ávís granskingarøki á Setrinum eru somikið heft at ávísnum persónum, at tað sæst aftur á samlaða úrslitinum

fyri ávís ár, ella at kappingin um fíggarliga stuðulin til gransking í Føroyum er alsamt vaksandi - tó uttan at almenni stuðulin til gransking er vaksin seinastu árin.

Tó er eisini neyðugt at ásanna, at tað er neyðugt at arbeiða miðvíst við at senda fleiri umsóknir um fíggarligan stuðul til granskingarverkætlanir til stuðulsveitarar bæði í Føroyum og uttanlands. Hetta fyri at Setrið kann náa ásetta málinum, og ikki minst fyri at økja um samlaðu uttanhýsis fíggingina av granskingarverkætlanum, ið er ein fortreyt, um granskingin á Fróðskaparsetrinum framhaldandi og í størri mun skal verða við til at menna Føroyar og umheimin búskaparliga, samfelagsliga, mentanarliga og umhvørvisliga.

PH.D.-LESANDI Á SETRINUM

Fyri at menna og varðveita eitt burðardygt granskingar-umhvørvi á Setrinum er umráðandi støðugt at seta við og útbúgva ph.d.-lesandi.

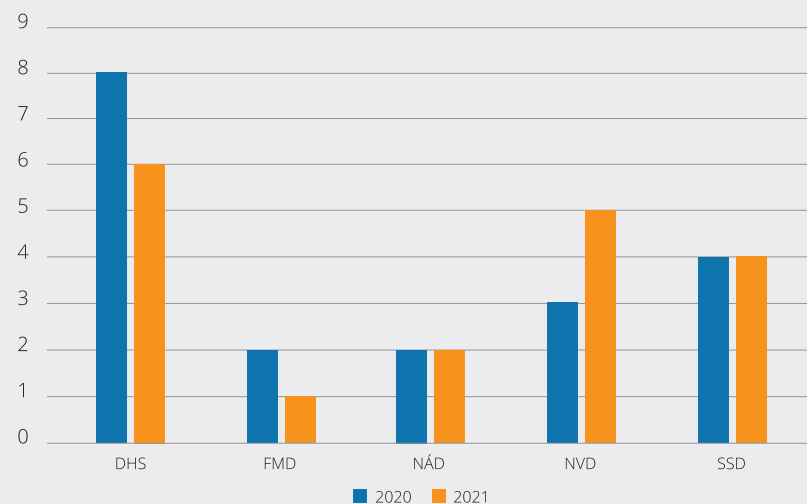
Seinastu árin hevur talið av ph.d.-lesandi á Fróðskaparsetrinum verið vaksandi. Tó eru ábendingar um, at stígur er um at koma í støðugu framgongdina, tí í 2021 var samlaða talið av ph.d.-lesandi á Setrinum 18, samanbórið við 19 ph.d.-lesandi í 2020 (sí mynd 14).

Eins og undanfarin ár eru flest ph.d.-lesandi knýtt at DHS, meðan helvtin av teimum ph.d.-lesandi er heimahoyrandi á annaðhvørt NVD ella SSD.

Miðalaldurin á teimum ph.d.-lesandi á Setrinum í 2021 var beint yvir 40 ár.

Av teimum 18, sum í 2021 vóru innskrivaðið sum ph.d.-lesandi á Setrinum, vóru 11 kvinnur og 7 menn (sí mynd 15).

MYND 14: PH.D.-LESANDI Á SETRINUM

Myndin vísir talið av ph.d.-lesandi á teimum fimm deildunum á Setrinum í 2020 (bláir stabbar) og í 2021 (appelsinlittir stabbar).

Eins og ári fyri var kynsbýtið nøkulunda javnt á DHS, NVD og SSD, meðan tað í 2021 bert vóru kvinnulig ph.d.-lesandi á FMD og NÁD.

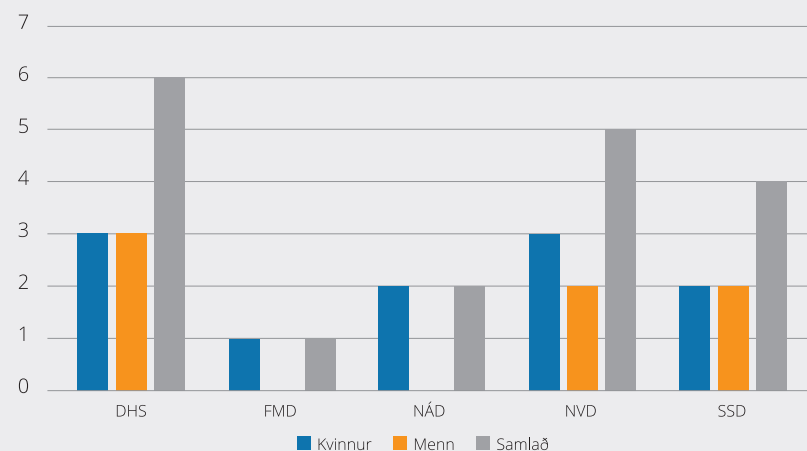
Í 2021 vórðu trýggir nýggir ph.d.-arar klaktir á Setrinum – ein í heilsuvísindum, ein í føroyskum bókmentum og ein í havlívfrøði.

Evnini, ið ph.d.-lesandi á Fróðskaparsetrinum granska í fevna sera breitt. Tó hava tey øll tað til felags, at tey eru við til at menna bæði gransking og undirvísing á Setrinum, eins og tey hava ávirkan á føroyska samfelagið í síni heild. Hetta sæst greitt aftur í almenna orðaskiftinum, har boð tíðum eru eftir ph.d.-lesandi til at úttala seg ella at leggja

fram nýggjastu úrslitini um evnini, ið viðgjørd verða.

Fleiri av teimum ph.d.-lesandi vistast í styttri ella longri tíðarskeið í øðrum granskingarumhvørvi, og flestu ph.d.-verkætlanirnar eru í samstarvi við onnur universitet, stovnar og fyrirkur – bæði í Føroyum og/ella uttanlands. Nevnst kunnu millum annað Danmarks Tekniske Universitet, Roskilde Universitet, Fiskaaling, Havstovan, SEV, Bakkafrøst, Landssjúkrahúsið og Deildin fyri arbeiðs- og almannaheilsu.

MYND 15: KYNSBÝTIÐ MILLUM PH.D.-LESANDI/DEILD 2021

Myndin vísir kynsbýtið millum kvinnur (bláir stabbar) og menn (appelsinlittu stabbar), umframt samlaða talið av ph.d.-lesandi (gráir stabbar) á teimum fimm deildunum á Setrinum í 2021.

PH.D.-NETVERKIÐ OG -RÁÐIÐ

Í 2021 varð ph.d.-netverk stovnað, sum umvegis ph.d.-ráðið hevur til uppgávu at stuðla undir yrkisligu og fakligu menningina hjá ph.d.-lesandi í Føroyum.

Tað er ph.d.-ráðið sum í tøttum samstarvið við Granskingar og -framtakseindina stjórnar ph.d.-netverkinum.

Í ph.d.-ráðnum sita Michael Feldballe Hansen frá DHS, Frida Poulsen frá NÁD, Helgi W. Olsen frá NÁD og Jóhannus Krismundsson frá NVD (mynd 16).

Ph.d.-netverkið fevnir um føroysk ph.d.-lesandi í Føroyum og uttanlands, og fremsta uppgávan er at fáa karmarnar skipaðar betur um ph.d.-lesandi og at fáa ein ph.d.-skúla settan á stovn á Fróðskaparsetrinum.

Í 2021 varð skipað fyri tveimum ph.d.-skeiðum á Setrinum. Harumframt høvdu tey ph.d.-lesandi møguleika at luttaka á skrivi-uppihaldi og verkstovum, sum aftrat fakligu menningini eisini stimbra undir tættari sosialt samstarv millum tey ph.d.-lesandi.

MYND 16: Ph.d.-ráðið á Setrinum. Frá vinstru: Helgi W. Olsen, Michael Feldballe Hansen, Jóhannus Krismundsson og Frida Poulsen.

SAMANUMTØKA

Bæði ítøkiliga og úrtøkiliga er universitetsheimurin í Føroyum nýggjur, tá vit samanbera við onnur Norðurlond og Europa. Hetta ger, at granskingargrunndaðu arbeiðshættirnir í okkara universitetsheimi kunnu tykjast fremmandir, og at vantandi fatan onkuntíð er fyri, hvat krevst, skulu Føroyar av álvara fáa grundfest eitt nútímans universiteti á burðardyggari grund.

Hóast føroyska universitetið er ungt, hevur Fróðskaparsetrið ment seg nógv seinastu fáu árin, og vit eru áleiðis málinum at blíva eitt nútímans universitet, ið lýkur somu dygdarkrøv, sum tey europeisku universitetini gera. Setrið er vaksið í vavi, og í dag arbeiða meira enn háltannaðhundrað akademisk starvfólk á Setrinum, sum eisini hevur meira enn 1000 lesandi.

Fróðskaparsetur Føroya bleiv nýliga góðkent av Magna Charta Observatory at undirskriva Magna Charta Universitatum, og hetta er eitt týðandi stig fram móti limaskapi í European Higher Education Area, sum Bolognatilgongdin øll snýr seg um. Hetta seinasta er eitt mál fyri landsstýrið at fáa framt, men í tekstinum til Magna Charta stendur m.a., at “undirvísing og gransking á universitetum eiga at vera groypst saman, so at undirvísing og leiðbeining ikki verða eftirbátar í mun til skiftandi tørv, samfelagskrøv og vísindalig framstig”. Í almenna orðaskiftinum verður denturin mangan bara lagdur á undirvísingarpartin. At Setrið skal hava ávísar “framleiðslu” av lesandi, sum standa prógv, eins og fiskiídnaðurin skal hava sína framleiðslu av fiskavørum. Hetta er ein cost-benefit-hugsan um at fáa okkurt burtur úr, ið gevur úrslit her og nú. Tað er eisini rætt, men bert lutvíst. Tí eins og fiskiídnaðurin skal lúka strong altjóða góðskukrøv, so má eitt nútímans universitet í okkara parti av heimum eisini góðskutryggjast eftir altjóða reglum.

Ein partur av hesi góðskutrygging er dygg gransking, sum eisini er fakligi og vísindaligi grundvøllurin, sum universitetsútbúgvingar skulu standa á. Tí er tað framúr, at Fróðskaparsetur Føroya sum heild hevur megnað at framleitt so nógva og fjølbroytta gransking seinastu árin, hóast stuðulin til gransking í Føroyum als ikki stendur mát við okkara grannalond.

Yvirlitið yvir granskingina á Setrinum vísir støðuga menning í talinum av og dygdini á vísindaligum útgávum, serliga útgávum í javnlíkamettum vísindaligum tíðarritum. Harumframt er talið á ph.d.-lesandi – altso framtíðar granskarum – vaksið seinastu árin. Hetta er gleðiligt, tí

Føroyum tørvar alsamt fleiri starvsfólk, ið kunnu arbeiða granskargrunndað og loysa torgreiddar trupulleikar fyri samfelag og fólk. Hesin tørvur fer óivað bara at vaksa í tíðini, sum kemur, og tí er alneyðugt, at fíggarligur stuðul framhaldandi verður latin til at seta enn fleiri ph.d.-lesandi.

Um vit samanbera við Háskóla Islands, sum er størsta universitet í Íslandi, sæst, at tey av álvara finga altjóða flog fyri 10-15 árum síðani. Talið av vísindaligum útgávum, nøgdin av vunnum granskingarpengum, talið á ph.d.-arum og altjóða netverkini fleirfaldaðust. Grundin til hesa bráðmenning er, at íslenski staturin vaks um sín stuðul til universitetini og til granskingina. Í Føroyum hava vit tikið stór fet rættan veg seinastu árin, men skulu vit kunna flúgva eins høgt og standa mát við grannar okkara fyri vestan, og skulu vit megna at taka endaligu stigini og gerast partur av Bolognatilgongdini, má føroyska samfelagið og játtandi myndugleikin í størri mun síggja virðið í at hava eitt sterkt universitet her á landi, ið tryggjar vísindaliga gransking í Føroyum.

Sum dáturnar vísa, standa vit okkum væl. Men greina vit dáturnar nærri, so síggja vit eisini eina skipan við ávísam veikleikum. Summi fakøki eru í vanda fyri at fara fyri bakka, um vit missa ávís starvsfólk. Hetta er ein trupulleiki, ið fleiri smátjóðir hava. Vit hava í lýtuni 18 ph.d.-lesandi á Setrinum. Hesi verða í stóran mun doktarar á granskingarøkjum, sum føroyska granskingarumhvørvið stendur á odda fyri, men tá hesi hava staðið prógv, hava tey fáar móguleikar at halda fram í Postdoc-starvið, sum er granskingarstarv burturav, har nýggi ph.d.-arin tekur avgerandi fetini fram móti at gerast sjálvstøðugur granskari. Vit mugu taka tøk í hesum sambandi, so vit ikki sáa í oyðijørð. Tí er tað okkara vón, at fyrst av øllum landið, men eisini kommunur, stovnar og fyritøkur í nógvi størri mun enn nú fara at fata og raðfesta stuðul til gransking sum eina neyðuga íløgu í framtíðina.

